

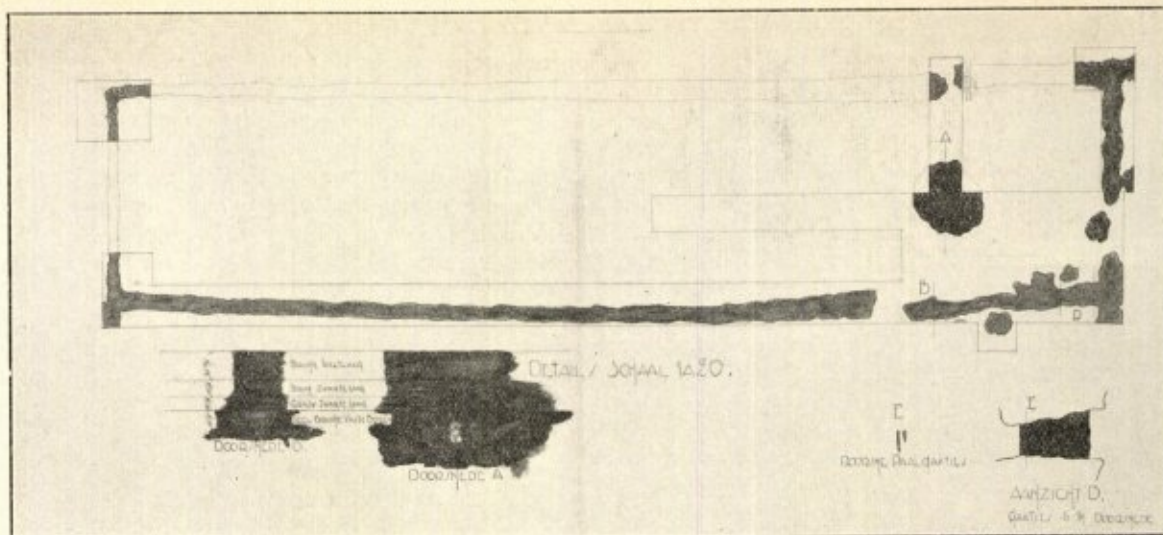

Fig. 3. Hoeve uit de La Tène-periode, Holenweg, Stein, ± 400 v. Chr.

dokter Beckers thans op 't witte doek druk aan 't werk.

Alvorens te eindigen, achte spr. het wenselijk, mede te deelen, wat het doel en de strekking van zijne uiteenzetting is geweest.

„Het was niet mijne bedoeling eene wetenschappelijke of diep geleerde uiteenzetting te geven van de Voor- of Vroeg Geschiedenis. Dit zou in de eerste plaats niet mogelijk zijn, wegens de hooge vlucht, die deze wetenschap in de laatste jaren genomen heeft, doch ik zou ook het doel voorbijstreven, dat ik mij gesteld heb. Ik meen, dat wij in Limburg gekomen zijn op een oogenblik, waarop de grootste waakzaamheid geboden is, opdat die kostbare schatten, dierbare relikwieën onzer voorouders, die zich nog in den maagdelijken schoot van Limburg's bodem bevinden, groot gevaar loopen voor goed verwoest en vernield te worden, door den niet te beteugelen drang naar materiele welvaart.

Wij zien toch dagelijks Limburgs' grond doorwoelen door de voor kunst en wetenschap ongevoelige schop en houweel, tot aanleg van spoor, tram, kanaal, haven, mijn of industriële onderneming. Bestaat er dan niet het grootste gevaar, dat deze voor kunst, wetenschap en historie zoo bijzonder belangrijke zaken voor goed verloren gaan? Dit nu zooveel mogelijk te voorkomen, is het doel dezer voordracht. Belangstelling voor deze zaken kan alleen geboren worden uit kennis derzelve. U deze bij te brengen, was het doel van deze voor-

dracht. Tevens wilde ik U aansporen, om, mocht U iets hooren of zien over te voorschijn gekomen archeologische voorwerpen, dit ter bevoegder plaats bekend te maken.

Zou men niet met een variant op het bekende gezegd: „het is een groot volk, dat zijne kunstenaars eert", met evenveel recht kunnen getuigen, „het is een groot en piëteitvol volk, dat de voorwerpen, nagelaten door het voorgeslacht, als kostbare relikwieën vereert?" Heeft niet een oud schrijver gezegd, „waar men der voorouders daden eert, daar is een hert en zin en waarheid".

Mocht deze voordracht daartoe bijdragen, dan acht ik mijne moeiten ruimschoots beloond, tevens met het bewustzijn, iets gedaan te hebben, voor het welzijn van ons allen zoo lief Limburg."

De Voorzitter dankt met hartelijke woorden den spr. voor de mooie, boeiende lezing, die met zooveel enthousiasme werd voorgedragen. De belangstelling, waarmede de lezing werd gevolgd, moet voor spr. 't welsprekendste bewijs zijn, dat de lezing in goede aarde viel. De Voorzitter ondersteunt 't verzoek van den spr. om bij 't vinden van eenig archeologisch materiaal hier bekendheid aan te geven ter bevoegder plaats. Een zeer bevoegde plaats, waar men terecht kan is, Dokter Beckers te Beek (L.).

Nadat spr. nog enkele vragen had beantwoord, sloot de Voorzitter te ruim kwart voor negen deze drukbezochte vergadering.

AVIFAUNA DER NEDERLANDSCHE PROVINCIE LIMBURG

benevens een vergelijking met die der aangrenzende gebieden
door

P. A. HENS, Valkenburg L.

2de Aanvulling.

Ten einde de eerste aanvulling te completeren tot half December 1930, volgen hier nog enkele waarnemingen omtrent het voorkomen van vogel-

soorten in de provincie Limburg, welke mij gedurende het publiceeren der eerste aanvulling werden en daarin nog niet werden verwerkt.

Opvallend zijn een aantal record datums betreffende aankomst en vertrek van verschillende vogelsoorten, zooals grauwe klauwier, *Lanius collurio collurio* L., tjiftjaf, *Phylloscopus collybita subspecies?*, fitis, *Phylloscopus trochilus subspecies?* en spotvogel, *Hippolais icterina* (Vieill.).

De kleine bonte specht, *Dryobates minor hortorum* (Brehm) of *bacmeisteri* (Kleinschmidt) werd eindelijk als broedvogel vastgesteld.

Ook de invasie der kruisbekken, *Loxia curvirostra curvirostra* L., werd zij het dan ook zeer laat in het jaar, in Limburg waargenomen.

4. *Coloeus monedula subspecies?* — K a u w.

De Heer Mommers nam op 2 November 1929 te Heer (Geb. I) een sterken trek van kauwen waar. De vogels vlogen in tegenstelling met de roeken, welke aldaar in het najaar (evenals op andere plaatsen in onze provincie) in Z.W. richting trekken, vrijwel direct naar het Zuiden.

5. *Pica pica galliae* Kleinschm. — E k s t e r.

De Heer Mommers berichtte mij: „Mijn broer „zag het volgende op 7 December 1926 op een „weide in de buurt van Elsloo. 3 eksters. Een wezel loopt er naar toe of hij er een wil aanvallen. „Zij (een der eksters) vliegt op en strijkt dan neer „alsof zij zelf nu wil aanvallen, doch gaat een „eindje verder zitten. Dan valt de wezel weer aan; „vervolgens weer de ekster. Zoo nog eenige keeren om beurten. (In de 8ste Jaargang van de Levende Natuur verhaalt Dr. Jac. P. Thyse een „soortgelijk „spel”).

Het is bekend, dat de wezel op deze wijze een prooi tracht te bemachtigen, welke hij anders niet bereiken kan. Onder allerlei capriolen danst en springt hij dan om de belaagde prooi heen, ten

Enkele veranderingen in de nomenclatuur worden nog vermeld.

Ten slotte wederom een woord van hartelijken dank aan allen, die mij door het verstrekken van mededeelingen in staat hebben gesteld deze tweede aanvulling op mijn Avifauna van Limburg te kunnen samenstellen, in het bijzonder aan de Weleerw. Heeren Pater J. Verschuieren te Stein, Rector H. Jongen te Lemiers-Vaals en de Heeren M. Mommers en K. Stevens te Heer, P. Knapen te Meyel en H. van Hees te Elsloo, die mij waardevolle gegevens in deze verstrekten, waarvoor ik mij ook in de toekomst ten zeerste houd aanbevolen.

Pater J. Verschuieren zag begin Maart 1930 een 6 à 700 stuks over Stein aan de Maas trekken.

Tot welke subspecies deze vogels behoorden, kon zonder materiaal niet worden vastgesteld. Ik vermoed, dat onder de hier jaarlijks overtrekkende kauwen zich ook vogels uit Skandinavië bevinden.

einde deze nieuwsgierig te maken en in den waan te brengen, dat het slechts om een onschuldig spel gaat en van haar geen gevaar te duchten is, om dan eenmaal voldoende genaderd, den doodbrennenden sprong te doen.

Zoo zag de Heer J. Knols dit najaar nog hoe een wezel (hermelijn) op deze wijze een haas trachtte te naderen, die nieuwsgierig in het veld naar hem zat te kijken. Wanneer echter de wezel te dicht bij kwam, maakte lepelman zich met enkele groote sprongen uit de voeten, waarna hij weer bleef zitten en het spel van voren af aan begon, totdat het haasje er genoeg van kreeg en er tusschen uit ging.

10. *Coccothraustes coccothraustes coccothraustes* (L.). — A p p e l v i n k.

De soort komt in den broedtijd ook voor te Vaals. Rector Jongen bezit een ♂ 7 Mei 1929 al-

daar gevonden.

12. *Carduelis carduelis carduelis* (L.). — D i s t e l v i n k.

In 1929 heeft een paar gebroed te Oud-Valkenburg vlak bij de grens van Valkenburg. De jon-

gen zijn uitgevlogen. (G. Smeets).

13. *Carduelis spinus* (L.). — S i j s j e.

De Heer K. Stevens zag op 14 Mei 1930 en eenige dagen later veel oude sijsjes in het Stadspark en het Aldenhovepark te Maastricht (conf.

Natuurh. Maandbl. 1930, No. 7. p. 76).

Andere zomerwaarnemingen werden mij dit jaar niet.

16. *Carduelis cannabina cannabina* (L.). — K n e u

Omtrent het voorkomen van de kneu in Zuid-Limburg, deelde mij de Heer Mommers nog het navolgende mede.

In 1929 werd de soort broedend gevonden door den Heer Stevens op het plateau te St. Pieter bij Maastricht. — Op 5 Mei 1928 zag de Heer Mommers een paartje te Heer bij Maastricht, op een

zanderig terrein, dat hem als broedplaats wel geschikt voorkwam; een nest werd evenwel niet gevonden. — Den 30 Juni d.a.v. zag hij 12 stuks op de helling van den St. Pietersberg bij den Cannerweg, w.o. 2 oude ♂♂; blijkbaar waren ook jongen bij dezen troep.

17. *Serinus canarius serinus* (L.). — Europeesche Kanarie.

In 1930 hoorde ik den eersten zang te Houthem (Geb. I) op 4 April.

Het wil mij voorkomen, dat de soort te Valkenburg L. in 1930 niet zoo talrijk als broedvogel aanwezig was als in vorige jaren.

Te Heer bij Maastricht heeft de Heer Mommers dit vogeltje nog niet kunnen vaststellen, waaruit weer blijkt hoe uiterst lokaal de europeesche kanarie in Zuid-Limburg verbreid is.

19. *Pyrrhula pyrrhula coccinea* (Gm.). — Goudvink.

Pater J. Verschuieren vond in den zomer van 1930 een nest met 4 eieren der soort te Stein aan de Maas (Geb. II).

Ik zag op 7 Juli 1930 twee paartjes te Elsloo,

vanwaar de soort reeds als broedvogel bekend is. — Op 24 Augustus d.a.v. zag ik 2 stuks in de Trichtergrubbe bij Valkenburg L., niet ver van het kerkhof, alwaar ik de soort in 1922 broedend vond.

20. *Loxia curvirostra curvirostra* L. — Kruisbek.

Er heeft in 1930 wederom een invasie van kruisbekken in ons land plaats gevonden en wel van veel grooteren omvang dan in 1929 en vermoedelijk ook in 1927, daar thans vrijwel overal, waar zich waarnemers bevonden, de soort gezien werd. De Heer Fr. Haverschmidt (Ardea. 1930. Jaarg. XIX, afl. 3, p. 93—95) noemt een groot aantal waarnemingen uit Noord- en Zuid-Holland, de Waddeneilanden, Friesland, Groningen, Gelderland, Utrecht, Zeeland en Noord-Brabant. Alle zomerwaarnemingen.

Uit Limburg werden mij geen zomerwaarnemingen bekend. Wel werden begin December 1930

gedurende enkele dagen (daarna niet meer) een groot aantal kruisbekken waargenomen te Gronsveld bij Maastricht. Eveneens nabij Vaals op 14 November t.v. (rector Jongen). Uit Gronsveld ontving ik door tusschenkomst van den Heer E. Caselli een ♂ en ♀ ter onderzoek. Het oude ♂ was nog ten deele in rui; het ♀ geheel uitgeruid.

In Engeland werd dit jaar ook een dergelijke invasie vastgesteld, doch in tegenstelling met ons land, niet op zulk een groote schaal als in 1929 (Vergel. British Birds. vol. XXIV, No. 6. Nov. 1930. p. 155).

26. *Emberiza calandra calandra* L. — Grauwe Gors.

Op 7 Juli 1930 zag ik p.m. 8 paartjes op een zeer beperkt gebied (weiden) langs de Maas bij Elsloo (Geb. II).

Volgens den Heer Mommers is de soort het geheel jaar door aan te treffen op den St. Pietersberg bij Maastricht.

27. *Emberiza hortulana* L. — Ortolaan.

De Heer P. Knapen vond op 9 Juni 1930 een

nest met 4 jongen der soort te Meijel (Geb. V).

28. *Emberiza schoeniclus schoeniclus* (L.). — Rietgors.

Volgens mededeeling van den Heer Mommers werd 7 of 8 December 1927 een ♂ gevangen in

het Bosscherveld te Maastricht.

42. *Motacilla alba alba* L. — Witte Kwikstaart.

Ik kan nog de navolgende winterwaarnemingen vermelden.

Pater Verschuieren zag de soort in enkele exemplaren gedurende den geheelen, zachten winter 1929—30 te Stein aan de Maas.

De Heer Mommers zag 18 December 1927 een exemplaar op de voederplaats in zijn tuin te Heer bij Maastricht. Op 31 December 1928 zag hij 2 stuks aan de Maas te Maastricht.

43. *Certhia brachydactyla megarhynchos* Brehm. — Westelijke kortteenige Boomkruiper.

In mijn Avifauna vermeldde ik de soort als *C. brachydactyla brachydactyla* Brehm en vereenigde onzen boomkruiper derhalve, zooals tot nog toe gebruikelijk was, met dien uit Midden-Europa. Graaf Zedlitz (J. f. O. 1920. p. 76) heeft er evenwel reeds op gewezen, dat de West-Duitsche en Oost-Fransche boomkruipers verschillen van die uit Midden-Duitschland en met den naam *megarhynchos* Brehm (1831) aangeduid dienen te worden. Bij deze westelijke subspecies is de bovenzijde beslist bruiner en meer donker, zijn de lichte vlekken geelbruin, niet wit-

achtig, en is het roodbruin op den stuit meer levendig getint.

Dit is inderdaad juist. Ik kon n.l. een drietal voorjaarsvogels uit Brandenburg vergelijken met een serie Hollandsche vogels uit hetzelfde jaargetijde, waarbij de door Zedlitz aangegeven verschillen (waarop Dr. E. Stresemann mijn aandacht had gevestigd) duidelijk opvielen.

Onze boomkruiper dient dus met den naam *Certhia brachydactyla megarhynchos* Brehm aangeduid te worden.

47. *Parus ater abietum* Brehm? — Zwarte Mees.

De soort broedt inderdaad ook te Helden (Geb. V). De Heer P. Knapen vond aldaar in 1930 een

drietal nesten.

48. *Parus cristatus brunescens* Prazák. — Westelijke Kuifmees.

Naar mijn meening behoort onze kuifmees niet tot den Midden-Europeeschen vorm *mitratus*, zooals ik oorspronkelijk veronderstelde, doch tot den West-continentalen vorm *brunescens* Prazák, welke veel warmer rossigbruin op de bovenzijde en veel meer isabellbruin aan de flanken getint is en daardoor duidelijk verschilt van *mitratus*, welke op de bovenzijde meer grauwof donkerbruin is en niet zoo levendig gekleurd aan de flanken.

Ik kon volgende ex. vergelijken: 2 (*P. c. scoticus*) uit Schotland (Mus. Rotschild te Tring); 11 (w.o. *P. c. mitratus*) uit Duitschland (coll. Hens, Sillem-van Marle, Rijks Mus., Leiden en

Siebers), 2 uit Silezië, 3 (*P. c. cristatus*) uit Lithauen, 3 id. uit Zweden (coll. Rijks Mus., Leiden en Hens), 2 id. uit Noorwegen en 1 id. uit Finland (coll. Sillem-van Marle), 1 uit Zuid-Frankrijk (coll. ibidem), 2 uit Zwitserland en 1 uit Portugal (coll. Rijks Mus., Leiden) alsmede 11 stuks uit Nederland (coll. Rijks Mus., Leiden, Sillem-van Marle en Hens).

Pater J. Verschuere zag in den winter 1929—30 regelmatig een paartje in het park te Stein aan de Maas, dat zich in eenige larixen ophield. Zelfs in Mei 1930 nam hij de vogels daar nog waar. Een nest werd evenwel niet gevonden.

52. *Regulus regulus regulus* (L.). — Goudhaantje.

De Heer P. Knapen vond de soort broedend

te Roggel (Geb. V) op 24 Mei 1930.

53. *Regulus ignicapillus ignicapillus* (Temm.). Vuurgoudhaantje.

Eind December 1929 bij een flinken storm sloeg te Stein aan de Maas een ♀ tegen een venster-raam dood. Pater J. Verschuere toonde mij het huidje ervan.

De Heer Mommsers zag op 18 en 25 Maart 1930 telkens één exemplaar te Heer (Geb. I) in een Meidoornhaag en in appelboomen eener boomgaard.

55. *Lanius excubitor excubitor* L. — Klapekster.

De Heer P. Knapen vond op 7 Juni 1930 onder Helden een nest met 6 jongen dezer soort,

welke allen geringd werden.

56. *Lanius senator senator* L. — Roodkopklauwier.

Rector Jongen zag in den zomer 1930 een exem-

plaar dezer fraaie klauwier te Vylen, gemeente Vaals (Geb. V).

57. *Lanius collurio collurio* L. — Grauwe Klauwier.

Omtrent het voorkomen der soort in Zuid-Limburg dank ik nog enkele waardevolle gegevens aan den Heer Mommsers te Heer.

Volgens hem broedde deze klauwier in de jaren 1928 en 29 op den St. Pietersberg bij Maas-tricht. In 1929 zelfs 2 nesten.

Een onderzochte haarbal van deze soort bevatte niets dan chitinedeelen en 1 nog geheel gaven en 2 beschadigde hommelveugels.

Op 6 October 1928 zag hij in gezelschap van den Heer Stevens te Heer, op het plateau van den St. Pietersberg bij Maastricht, geruimen tijd van zeer nabij een jong exemplaar van deze soort. Duidelijk werd waargenomen hoe de vogel een hommel of bij ving.

Op 21 Mei 1929 zag hij een ♂ in een boom-

gaard te Heer op insektenjacht in de bloeiende appelboomen; de reeds uitgebloeide kersenboomen werden vrijwel door den vogel genegerd.

6 October is wel een record-najaarsdatum.

Van Oordt en Verwey (Voorkomen en Trek. p. 81) vermelden, dat de herfsttrek duurt tot in de tweede helft van September.

Ridder G. van Havre (L. O. d. l. F. Belge. p. 133. 134) zegt omtrent het verblijf dezer soort in België: „Oiseau d'été de fin avril et mai à septembre, depuis quelques années en décroissance" (gelijk in onze provincie Limburg).

Voor Engeland en Wales vermeldt Witherby (Pract. Handb. of British Birds. Part. I. pag. 277: „early May to late August."

61. *Phylloscopus oollybita* subspecies? — Tjiftjaf.

Den 11 October 1930 hoorde ik nog den zang der soort in Houthem (Geb. I).

Een zeer late datum voor de soort is 7 December 1930. Dien dag vond Pater J. Verschuere te Stein aan de Maas een dood exemplaar, het-

welk Zijneerw. de vriendelijkheid had mij aan te bieden.

Het vogeltje was sterk vermagerd en wel als slachtoffer gevallen van de eerste vorstdagen in December. Van verwonding was niets te bespeu-

ren. De sexe was niet met zekerheid vast te stellen. Het schedeldak was nog niet geheel verbeend, dus wel een jong exemplaar?

Opvallend is de sombere tint van dit voorwerp (gevederte in zeer goede conditie en geheel onbe-

schadigd). Onderzijds zoo goed als zonder geel; geheel grijs en wit. Bovenzijde donker olijfgroen in plaats van geelbruin.

Misschien een andere subspecies, hetgeen ik nader zal onderzoeken.

62. *Phylloscopus trochilus* subspecies? — *Fitis*.

Een record voorjaarsdatum is wel 18 Maart 1930, op welken dag ik bij W. wind en helder, zonnig weer, een exemplaar hoorde zingen in het park van den Heer D. A. Erens te Houthem (Geb. I).

Dat voorjaar werd de *fitis* ook in het noorden van ons land zeer vroeg waargenomen. De Heer Tj. de Vries Gzn. zag en hoorde nl. een exemplaar zingen op 16 Maart 1930 nabij Amsterdam.

71. *Hippolais icterina* (Vieill.). — *Spotvogel*.

Een zeer vroege datum is 30 April 1927, Weert (J. de Haan).

De soort broedt talrijk te Stein aan de Maas (Pater J. Verschueren).

78. *Turdus viscivorus viscivorus* L. — *Groote Lijster*.

In 1930 voor het eerst broedend waargenomen te Stein aan de Maas, door Pater J. Verschueren, die reeds sinds jaren aldaar vogelnesten zoekt en observeert, zoodat de soort voordien zeker niet aan zijn aandacht ontsnapt is.

De Heer Mommers vond op 15 Mei 1830 een nest met 5 eieren dezer lijstersoort te Heer (Geb. I).

De soort neemt als broedvogel in geheel Limburg opvallend in aantal toe.

80. *Turdus philomelos* subspecies? — *Zanglijster*.

Gewone broedvogel te Stein aan de Maas, Geb.

II (Pater J. Verschueren) en te Elsloo, als voren (H. van Hees).

82. *Turdus torquatus torquatus* L. — *Beflijster*.

De Heeren Mommers en Stevens zagen op 25

en 28 April 1929 te St. Pieter bij Maastricht, respect. 2 en 6 stuks.

91. *Cyanosylvia svecica cyanecula* (Wolf). — *Witgesterd Blauwborstje*.

Ik zag een zingend ♂ aan de Banen te Nederweert (Geb. V) op 26 Mei 1929.

De Heer P. Knapen vond in 1930 onder Helden (Geb. V) 6 nesten dezer soort, welke daar

talrijk broedt. Te Meijel vond hij op 21 Mei van dit jaar ook nog een nest met 4 jongen, welke geringd werden.

106. *Dryobates major anglicus* (Hart.) of *arduennus* (Kleinschm.). — *Groote Bonte Specht*. Broedde in 1930 in 1 à 2 paren te Stein aan de Maas (Pater J. Verschueren) en in 2 paren in het park te Elsloo (E. van Hees). De nestholten,

welke duidelijke broedsporen droegen, werden mij op 7 Juli 1930 getoond, terwijl ik 2 der vogels in de buurt zag.

107. *Dryobates minor hortorum* (Brehm) of *bacmeisteri* (Kleinschm.). — *Kleine Bonte Specht*.

Op 7 Juli 1930 zag en hoorde ik een kleine bonte specht te Elsloo. De Heer H. van Hees aldaar, deelde mij mede, dat deze kleine specht onder die gemeente in 1927 heeft gebroed in een holte in een appelboom. De nestplaats is door hem gezien met den vogel erbij. De landbouwer in wiens boomgaard de vogel broedde heeft het nest destijds zorgvuldig beschermd, zoodat het broedsel behouden bleef.

De Heer Mommers meldde mij nog de navolgende waarnemingen voor de gemeente Heer: 16 September 1928 een ♂ gezien; 28 Maart 1929 een exemplaar idem en 6 April d.a.v. (hetzelfde?) wederom ter plaatse.

In de collectie van rector Jongen bevindt zich een ♂ in den strengen winter 1929 (15 Februari) gevonden te Lemiers, Vaals (Geb. I).

109. *Dryocopus martius martius* (L.). — *Zwarte Specht*.

Broedde volgens P. Knapen in 1930 te Roggel

(Geb. V).

111. *Cuculus canorus canorus* L. — *Koekoek*.

In 1928 hoorde de Heer Mommers den eersten

roep op 10 April in het bosch te Gronsveld. Een vroege datum.

115. *Asio flammeus flammeus* (Pontoppidan). — *Velduil*.

Op 21 October 1930 werd een exemplaar te Wylré (Geb. I) geschoten en door een rijksveldwachter in beslag genomen.

Volgens mededeeling van den Heer Mommers werd in October 1926 een voorwerp dezer soort

dood gevonden in een weide te Heer (Geb. I) en in November 1927 eveneens een.

Ten slotte nog een exemplaar 6 September 1928 te Holset, Vaals (rector Jongen).

117. *Strix aluco* subspecies? — *Boschuil*.

De soort broedt ook te Gulpen (Geb. I), van

waar mij een jong getoond werd, aldaar in 1930 dood gevonden.

126. *Buteo buteo buteo* (L.). — *Buizerd*.

In Maart 1930 werd te Bingelrade bij Sittard (Geb. I) een exemplaar gevangen (en later weer vrij gelaten), hetwelk een ring (No. 302919) droeg van het Zoöl. Station op Helgoland.

Blijkens mededeeling van Dr. R. Drost, leider der Vogelwarte op Helgoland, was deze roofvogel op 9 Juni 1929 geringd te Celle in Hannover, Deutschland.

129. *Circus pygargus* (L.). — *Aschgrauwe Kuikendief*.

De Heer P. Knapen vond 1 Juli 1930 een nest

met 4 jongen dezer soort te Meijel (Geb. V), welke allen geringd werden.

130. *Circus cyaneus cyaneus* (L.). — *Blaauwe Kuikendief*.

De Heer P. Knapen zag in 1930 in het broedseizoen te Helenaveen (Geb. V) wederom deze

kuikendief. Een nest kon hij echter ditmaal niet vinden.

131. *Accipiter gentilis gallinarum* (Brehm). — *Havik*.

De soort broedt nog in Zuid-Limburg in de groote bosschen op de grens.

In het najaar van 1930 was een duidelijke trekbeweging merkbaar.

Reeds in September werd een exemplaar bemachtigd te Nyswiller. Op den 1sten dier maand zag J. Knols (die de soort zeer goed kent) 2 stuks te Bemelen nabij Maastricht. Den 13den October d.a.v. zag hij te Houthem een oud exemplaar een houtduif slaan en er mede op den grond komen. Toen hij, gedekt door terreinplooi, den vogel trachtte te naderen, vloog deze weg, zijn prooi

achterlatend. De duif bekwam spoedig van den schrik en vloog eveneens weg.

Ter plaatse, waar de roofvogel met zijn prooi was neergestreken, vond Knols eenige bloeddruppels, duivenveeren en graankorrels, welke laatste de duif in haar doodsangst zeker had uitgespogen.

Ten slotte zag hij op 26 October d.a.v. 2 haviken in zuidelijke richting over Houthem trekken.

Den 5 November d.a.v. verongelukte een ♂ juv. te Wittem bij het vervolgen van een duif.

Ten slotte deelde de Heer Jac. Brouwers mij mede, dat zich te Nyswiller, Wittem nog minstens 3 haviken ophouden.

138. *Ciconia ciconia ciconia* (L.). — *Ooievaar*.

Jachtopziener Driesen te Amstenrade deelde mij mede, dat tot omstreeks 1902 de ooievaar nog gebroed heeft op het dak van het kasteel te Well in Noord-Limburg, nabij de Maas.

Op 28 Januari 1930 trok een ooievaar over Els-

loo aan de Maas van N.O. naar Z.W. Nauwelijks aan de overzijde der Maas op Belgisch gebied gekomen, werd het dier neergeschoten (H. van Hees).

156. *Anas crecca crecca* L. — *Wintertaling*.

Komt ook voor in het uiterste zuiden onzer provincie. In de collectie van rector Jongen te Lemiers, Vaals, bevinden zich n.l.: ♀ half Maart

1928, ♂ 26 November 1928 en ♀ 13 September 1930, allen verzameld onder die gemeente.

157. *Anas querquedula* L. — *Zomertaling*.

In de collectie van rector Jongen te Lemiers,

Vaals, bevindt zich een ♂ in Maart 1928 aldaar bemachtigd.

200. *Tringa totanus totanus* (L.). — *Tuureluur*.

De soort trekt ook over Zuid-Limburg. In de collectie van rector Jongen te Lemiers, Vaals, bevindt zich n.l. een ♀ in September 1926 in de buurt genaamd „Piet Haan” te Vylen, Vaals ver-

zameld.

Vervolgens hoorde ik het geluid van overtrekkende tuureluren te Valkenburg L. in den laten avond van den 24 November 1930.

225. *Rallus aquaticus aquaticus* L. — *Waterral*.

Omtrent het voorkomen dezer soort in Zuid-Limburg kan ik nog vermelden, dat zich in de collectie van rector Jongen te Lemiers, Vaals, een ♂

bevindt, hetwelk 11 Januari 1929 werd gevonden te Holset, gemeente Vaals.

230. *Fulica atra atra* L. — *Meerkoet*.

Op 12 Februari 1929 werd een ♀ verzameld

te Lemiers, Vaals (collectie rector Jongen).

Afgesloten 14 December 1930.